

ТЕХНОЛОГІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У статті розглядаються особливості й переваги реалізації технологій індивідуального навчання в умовах запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Ключові слова: технології індивідуального навчання, очно-дистанційна форма навчання, самостійна робота, кредитно модульна система організації навчального процесу.

Аннотация. В статье рассматриваются особенности и преимущества реализации технологий индивидуального обучения в условиях внедрения кредитно-модульной системы организации учебного процесса.

Ключевые слова: технологии индивидуального обучения, очно-дистанционная форма обучения, самостоятельная работа, кредитно модульная система организации учебного процесса.

Annotation. The article reviews the features and advantages of individual learning technologies in the introduction of credit-modular system of educational process.

Keywords: individual learning technologies, full-time and distance learning, independent study, credit modular organization of the educational process.

Актуальність. На сьогодні у ВНЗ України ще існує установка «вчити всіх однаково», індивідуальні особливості студентів/слухачів майже не враховуються. Триває «валова» підготовка/підвищення кваліфікації спеціалістів.

Державна програма відродження освіти передбачає необхідність створення й запровадження нових прогресивних навчальних технологій, зокрема, кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що реалізує модульну систему організації навчального процесу й рейтинговий контроль знань.

Перевагами ECTS і кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) є саме можливість індивідуалізації навчального процесу. Тому їх запровадження в систему післядипломної

педагогічної освіти (ППО) дозволить модернізувати її згідно ідей Болонського процесу, підвищить якість системи, привабливість та імідж.

Виклад основного матеріалу дослідження. До характерних особливостей технологій індивідуального навчання можна віднести:

- 1) можливість вибору серед запропонованих засобів навчання тих, які студент/слухач вважає найбільш ефективними;
- 2) студент/слухач має можливість отримати індивідуальну допомогу куратора-тьютора навчальної групи у разі виникнення труднощів;
- 3) студент/слухач досягає різних рівнів знань щодо змісту навчання;
- 4) процес навчання організований у такий спосіб, що створює сприятливі умови й мікроклімат у навчальній групі для засвоєння навчального матеріалу й формування професійних навичок;
- 5) кожен студент/слухач навчається, працює в індивідуальному темпі в зручній для нього час.

Інструментом для демонстрації всіх переваг ECTS і КМСОНП, насамперед, є індивідуальний план підвищення кваліфікації (ПК) слухача й результати його виконання. Представлений план розроблено для слухачів експериментальних навчальних груп в рамках реалізації НДР за темою «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних кадрів освіти» й проведення педагогічного експерименту в УМО (2009 – 2010 рр.; 10 навчальних груп, 8 категорій слухачів). Згідно наказу МОН України №774 від 30 грудня 2005р. цей план замінює залікову книжку. У нашому випадку він має таку структуру:

Титульна сторінка

I. Настановні дані.

II. Вибіркова частина.

III. Структура та зміст підвищення кваліфікації.

IV. План-графік підвищення кваліфікації.

V. Графік виконання навчального процесу.

VI. Успішність підвищення кваліфікації.

VII. Права та обов'язки слухачів.

VIII. Довідкова інформація.

На титульній сторінці індивідуального плану прописані всі загальні, заздалегідь визначені, відомості про навчальний процес слухача навчальної групи, а саме:

- № індивідуального плану,
- форма навчання,
- система організації навчання,
- прізвище, ім'я, по-батькові слухача,
- назва категорії навчальної групи.

У першому розділі плану «Настановні дані» прописані всі відомості про слухача (місце роботи й посада), його робоча та домашня адреси, контактні телефони, адреси електронної пошти та інші дані для зв'язку з ним (рис. 1).

I. Настановні дані	
Місце роботи слухача	_____
посада	_____
Адреса: робоча (індекс, обл., місто, вул., буд.)	_____ _____
тел/факс	_____
E-mail	_____
Web-сайт	_____
домашня (індекс, обл., місто, вул., буд., тел/факс)	_____ _____
E-mail	_____
моб. тел.	_____
Логін	_____ Пароль _____

Рис. 1. Настановні дані слухача (фрагмент індивідуального плану слухача)

У другому розділі «Вибіркова частина» визначаються дані всіх видів самостійної роботи слухача [1]: тема випускної роботи, тема й об'єкт індивідуальної навчальної практики, тема й завдання спецкурсу за вибором, а також відомості про керівників цих робіт (П.І.Б., посада, кафедра, E-mail) (рис. 2).

II. Вибіркова частина	
Випускна робота (тема)	_____
Науковий керівник (П.І.Б., посада, кафедра, E-mail)	_____
Індивідуальна навчальна практика (вид, тема, об'єкт)	_____
Керівник навчальної практики (П.І.Б., посада, кафедра, E-mail)	_____
Спецкурс за вибором (тема, завдання)	_____

Рис. 2. Вибіркова частина (фрагмент індивідуального плану слухача)

Як відомо, в системі підвищення кваліфікації відсутні окремі дисципліни. Зміст підвищення кваліфікації утворюють окремі навчальні теми, що повинні логічно поєднуватися в змістові й навчальні модулі та розподілятися за етапами навчання. Це чітко демонструє третій розділ індивідуального навчального плану «Структура та зміст підвищення кваліфікації» (рис. 3), що заповнюється на підставі затвердженого навчального плану підвищення кваліфікації окремої категорії слухачів.

III. Структура та зміст підвищення кваліфікації				
№ ^з / _п	Зміст заходів	Кількість (год./кредити)		
		I етап	II етап	III етап
Соціо-гуманітарна підготовка				
Модуль 1. Освіта в сучасних умовах		14/0,39	6/0,17	–
ЗМ1	Освіта України на сучасному етапі: стан і перспективи розвитку	7	2	–
ЗМ2	Безпека життєдіяльності та екологія	2	2	–
ЗМ3	Основи педагогічного менеджменту (спецкурс)	5	2	–
Професійно-орієнтаційна підготовка				
Модуль 2. Підвищення кваліфікації слухачів за очно-дистанційною формою навчання		20/0,56	8/0,22	2/0,05
ЗМ4	Відкрита освіта та дистанційне навчання	10	1	–
ЗМ5	Організація навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання	5	2	2
ЗМ6	Діагностика якості навчання в системі дистанційного навчання	5	2	–
Інтернет-заняття (форум)		–	3	–
Модуль 3. Забезпечення навчального процесу за очно-дистанційною		20/0,56	10/0,28	2/0,05

формою навчання				
ЗМ7	Нормативно-правове забезпечення навчального процесу	7	2	–
ЗМ8	Методичне та дидактичне забезпечення навчального процесу	5	1	2
ЗМ9	Інноваційні педагогічні технології в навчанні	4	2	–
ЗМ10	Психологічні особливості організації дистанційного навчання	4	2	
Інтернет-заняття (форум)		–	3	–
Модуль 4. Інформаційні і комп'ютерні технології в дистанційному навчанні		12/0,33	5/0,14	–
ЗМ11	Апаратне і програмне забезпечення	5	2	–
ЗМ12	Глобальна, регіональні та локальні комп'ютерні мережі	7	3	–
Фахова підготовка				
Модуль 5. Основи діяльності куратора-тьютора навчальної групи		18/0,5	13/0,34	14/0,4
ЗМ13	Діяльність куратора-тьютора навчальної групи	5	2	–
ЗМ14	Управління самостійною роботою студента на дистанційному етапі	4	4	2
ЗМ15	Робота куратора-тьютора у віртуальному навчальному середовищі	7	4	–
Інтернет-заняття (форум)		–	3	–
Інструктивно-методичне заняття		2	–	2
Виїзне заняття		–	–	6
Конференція з обміну досвідом		–	–	4
Вибіркова частина				
Модуль 6. Індивідуальна робота слухача		6/0,17	66/1,83	–
Спецкурс за вибором слухачів		6	12	–
Виконання випускної роботи		–	36	–
Проходження навчальної практики		–	18	–
Індивідуальні консультації		+	–	–
Контрольні заходи				
Модуль 7. Педагогічний контроль				
Вхідний контроль		+		
Модульний контроль			+	
Вихідний контроль				+
Диференційований залік				+
Захист випускних робіт				+
Разом		90/2,5	108/3,0	18/0,5

Рис. 3. Зразок структури та змісту підвищення кваліфікації (фрагмент індивідуального плану слухача)

Четвертий розділ індивідуального плану - «План-графік підвищення кваліфікації» - складається на підставі даних про підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти на відповідний рік, що затверджується наказом Міністерства освіти і науки України кожного року та регламентує терміни й обсяги навчального навантаження слухача (рис. 4).

IV. План-графік підвищення кваліфікації		
I етап (очний):	11.05 – 22.05.2010	– 90 год./2,5 кредиту
II етап (дистанційний):	24.05 – 30.11.2010	– 108 год./3,0 кредиту
III етап (очний):	01.12 – 03.12. 2010	– 18 год./0,5 кредиту
Разом: 216 год./6,0 кредитів		

Рис. 4. Зразок плану-графіку ПК (фрагмент індивідуального плану слухача)

У п'ятому розділі плану слухача «Графік виконання навчального процесу» детально визначаються терміни виконання окремих навчальних заходів (аудиторні заняття, самостійна робота, контрольні заходи, індивідуальні консультації, виконання випускної роботи і навчальної практики, Інтернет-заняття, виїзні заняття, конференція з обміну досвідом, диференційований залік, захист випускної роботи тощо) запланованих на кожний з етапів підвищення кваліфікації слухача (рис. 5). Також в цьому розділі куратор-тьютор навчальної групи обов'язково виставляє відмітку про виконання кожного із навчальних заходів.

У шостому розділі індивідуального плану слухача «Успішність підвищення кваліфікації» фіксуються індивідуальні досягнення слухача (ІДС) за окремими видами контролю й за різними шкалами (бальна, національна та ECTS) (рис. 6). На заключному етапі навчання слухача (заліковій сесії) куратор-тьютор навчальної групи зводить всі отримані слухачем результати до однієї системи оцінювання й підраховує Індивідуальну успішність підвищення кваліфікації (ІДПК) [4].

У сьомому розділі плану «Права та обов'язки слухачів» виписані права й обов'язки слухача у процесі навчання.

V. Графік виконання навчального процесу

№ з/п	Заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання кред. / год.
I етап – організаційно-настантовна сесія (очно)			
1	аудиторні заняття	11.05.-22.05.	2,2 / 78
2	самостійна робота	11.05.-22.05.	0,3 / 12
3	вхідний контроль	19.05.	
4	індивідуальні консультації	15.05.;22.05.	
II етап – керована самостійна робота (дистанційно)			
5	самостійна робота за модулями	24.05.-30.11.	45
6	виконання випускної роботи	24.05.-30.11.	1 / 36
7	індивідуальна навчальна практика	24.05.-30.11.	0,5 / 18
8	модульний контроль I (професійний)	23.06.	
	II (фаховий)	12.10.	
9	Інтернет-заняття (форум) Модуль 2	25.06.	
	Модуль 3	10.09.	
	Модуль 5	28.10.	

10	індивідуальні консультації	24.05.-30.11.	
III етап – залікова сесія (очно)			
11	виїзне заняття	02.12.	0,17 / 6
12	конференція з обміну досвідом	01.12.	0,1 / 4
13	самостійна робота	01.12.-02.12.	0,17 / 6
14	вихідний контроль	02.12.	
15	диференційований залік	03.12.	
16	захист випускної роботи	03.12.	

Рис. 5. Зразок заповнення графіку виконання начального процесу (фрагмент індивідуального плану слухача)

VI. Успішність підвищення кваліфікації				
№ з/ п	Види контролю	Оцінка за шкалою		
		бальна	національна	ECTS
1.	Вхідний контроль*			
2.	Модульний контроль 1 (професійний)			
3.	Модульний контроль 2 (фаховий)			
4.	Вихідний контроль			
5.	Диференційований залік			
6.	Захист випускної роботи			
Успішність підвищення кваліфікації				

Примітка: при розрахунку успішності підвищення кваліфікації результати вхідного контролю не враховуються.

Рис. 6. Успішність підвищення кваліфікації (фрагмент індивідуального плану слухача)

Восьмий розділ плану «Довідкова інформація» є обов'язковим розділом індивідуального навчального плану слухача і містить всі дані для зворотного зв'язку слухача з навчальним закладом, його окремими підрозділами і куратором-тьютором навчальної групи, а також адреси необхідних Інтернет-ресурсів для навчання у процесі дистанційного етапу, що передбачає саме індивідуальне навчання.

Дворічний досвід проведеного в УМО педагогічного експерименту свідчить про доцільність педагогічної ідеї, закладеної в основу кредитно-модульної системи організації навчального процесу й рейтингового контролю знань.

Висновки. Отже, впровадження ECTS і КМСОНП у навчальний процес УМО засвідчило такі переваги:

- значно активізується самостійна робота слухачів/студентів із навчальними матеріалами й літературою, оскільки зростає їх стимул до навчання;
- завдяки систематичній самостійній роботі протягом усього періоду навчання слухачі/студенти опрацьовують увесь обсяг навчального матеріалу, рівень якого контролюється;
- підвищується рівень знань слухачів/студентів;
- можна виставляти об'єктивні оцінки на основі поточної успішності, навіть без складання іспиту;
- слухач/студент самостійно під керівництвом куратора-тьютора навчальної групи складає індивідуальний план навчання;
- з'являється більше можливостей досить об'єктивно оцінити педагогічну працю викладачів, поглиблюється контроль до необхідної точності.

Література

1. Антошук С.В. Керована самостійна робота слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання. Перспективи впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у навчально-виховний процес / С.В. Антошук // Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції. – Вінниця : ВОПОПП, 2009 р. – С. 6-14.
2. Гравіт В.О. Особливості впровадження дистанційного навчання в системі неперервної професійної освіти [Текст] / В.О.Гравіт, С.В.Антошук // Педагогіка і психологія. - 2003. - №1. - С. 75-80.
3. Дистанційний навчальний процес : Навчальний посібник [Текст] / За ред. В.Ю.Бикова та В.М.Кухаренка. - К. : Міленіум, 2005.
4. Олійник В.В. Діагностика підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання : метод. рек. / В.В.Олійник, В.О Гравіт., А.Л.Кліменко ; АПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2007. – 24 с.
5. Олійник В.В. Самостійна робота слухачів у процесі підвищення кваліфікації: наук.-метод. матеріали [Текст] / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2010. – 44 с.